

Thorvaldsens Museum 100 Aar

Den 18. September 1848 aabnedes Thorvaldsens Museum for Publikum. Det skete i største Beskedenhed. Man lukkede Døren op og satte Aabningstiden i Avisen. Det var alt. Øjeblikket var alvorligt. Danmark var i Krig. Folk havde andet at tænke paa.

Ti Aar var forløbet, siden Thorvaldsen vendte hjem fra Italien og blev modtaget med en stormende, en hidtil uset Hyldest – fire og et halvt Aar siden hans pludselige Død i det kgl. Theater. Beundringen for hans Værk stod urokket, og Mindet om hans betagende Personlighed var stedse levende. Men store Begivenheder gik hen over Verden, stærke Følelser greb dybt i danske Sind. Det var, som om Historien allerede umærkeligt flyttede ham over i Fortiden. Aaret 1848 blev Opgøret med hans Epoke i hele Europa. Hans Tid var uigenkaldeligt forbi, en ny indledtes.

En anden Ting. Det Værk, som Bindsbøll havde skabt, var Samtiden for voldsomt. De stærke Farver faldt Folk for Brystet, og saa denne Frise, som Sonne opførte paa selve Husfaçaderne – kendte Digtere og Kunstnere, Hovedstadens Honoratiores, Koner i Kyse, Arbejdere med bare Ben og Knæbukser, kort sagt alle de Folk, der gik paa Gaden, lyslevende! Det var alt for aparte og smart, uden Højtidelighed og Værdighed. Tænk ogsaa de Farver, man anvendte! »Har man nogensinde set kirsebærrøde Heste?« »Korsaren« raillerede over, at Personerne paa Frisen kom til at ligne Morianer. Denne nye radikale Kunst stødte Samtiden lige saa meget, som Tanken om Frisens Genopstandelse i sin oprindelige Farvepragt i Dag støder visse sarte Nerver.

C. A. Jensen pinx. 1839.

THORVALDSEN

Wilh. Marstrand pinx. før 1834.

M. G. BINDESBØLL

Det varede længe, inden man fuldt forstod, hvad Thorvaldsens Museum egentlig var. De franske Kunstneres Besøg i 1888 aabnede Danskes Øjne for Sonnes Frise, dens høje kunstneriske Værd, men først i vort Aarhundrede har en dansk Arkitekturhistoriker turdet hævde, at Bindsbølls Bygning er et Hovedværk i Kunsthistorien, af Rang og paa Linie med de store gamle Mestres Værker, og sin fulde Værdsættelse fik den saa sent som 1932 med Vilh. Wanschers Publikation i »Artes«.

Blev Huset saa »Bindebølls og ikke mit Museum«, som Thorvaldsen sagde? Nej, det gjorde det ikke. Saa mægtigt hviler alligevel Thorvaldsens Aand over dette Hus, at det netop ved Bindsbølls Indsats blev Thorvaldsens Museum. Det blev det mere, end det vilde være blevet i en Bygning af ringere kunstnerisk Kvalitet, fordi det blev til under et stilfærdigt, men fuldendt Samarbejde mellem Thorvaldsen og Bindsbøll, mellem to jævnbyrdige Aander.

Hvor skiftende Meningerne end kan have været om Thorvaldsen, bliver han ved at forurolige Sindene. Ingen kan være Dansk uden at tage Stilling til ham. Kunstnerisk set beholdt hans Exempel Magten over vor Skulptur helt ned i dette Aarhundrede. De unge Naturalisters Oprør i Firserne mod Traditionen fra ham lykkedes saa lidt, at det er ligefrem glemt. Der maatte en Modstander til af Kai Nielsens Format, før vor Billedhuggerkunst kunde føle Valgfrihed over for hans Indflydelse, men nu som før bliver hans Værk staaende med uafviselige Krav til alt, hvad der kommer efter i dansk Plastik.

Thorvaldsen hører ikke til Titanerne som Michelangelo og Tizian. Men han er et genialt Udtryk for det inderste Væsen i plastisk Bevidsthed. Formens Fylde, dens Evne til at udtrykke sig ved sit blotte Volumen var ikke hans Sag. Hans Evner og personlige Beskaffenhed førte ham mod andre Midler; hans Værd som Billedhugger ligger paa andre Omraader.

Den plastiske Tanke er klar og gennemsigtig i hver Stump, der udgik fra hans Haand, hans plastiske Instinkt er usvigelig sikkert i Placeringen af Planer og bærende Led i en Figur, i Fastlæggelse af Bøjninger og Drejninger, i Pointeringen af glidende Bevægelser og standsende Støttestreger, i Gennemførelsen af Bevægelses-Rytmer og deres Balance, deres afsluttende Hvile i en Harmoni. Han besad i enestaaende Grad den Klarhed i kunstnerisk Tanke og Fornemmelse, der er Styrken i fransk Kunst og i Middelhavslandenes Kunst. Han besad som naturlig Gave en Egenskab, der for den nordiske Kunst er et Behov, vi stedse maa støtte ved Impulser udefra. Det blev især denne Egenskab, der sikrede ham en varig Plads i Verdenskunsthistorien. Men det siger sig selv, at over for en saadan Kunst, kan man ikke hænge sig i Detaillerne. Man maa

begynde med Helheden, hvis man vil forstaa den, og man maa slutte med den store indre Sammenhæng, Rytmen, Harmonien. Ellers forfejler man Forstaaelsen af dens Karakter og Maal, Samfølelsen med den.

Det store ved Thorvaldsen er just den intime Forbindelse mellem hans Leven og hans Kunst. Det strømmede altsammen spontant ud af hans Sind, selvfølgelig og som en naturlig Maade at være og virke paa og dog nogenlunde ureflekteret – der laa i hans Haand en vis forsigtig Tøven, ligesom ledsaget af et kritisk prøvende Blik. Derved har Thorvaldsen ramt dybt i dansk Folkesind. De glidende Stemninger, der stiger op af et Følelses-Dyb, den fine Sans for Nuancer, denne Trang til at lade sig bære paa bølgende Stemninger i sammenhængende Rytmer, som nok viger uden om skarpe Modsætninger, men dog er i Besiddelse af sejr Styrke og stædige Fastholdelse af sit eget, er typisk nordiske Egenskaber, som han har forstaaet at omsætte i plastiske Værdier med følgerigtig Klarhed bedre end nogen anden. Lad hans Motiver være hentede fra den klassiske Oldtids-Kultur, saa meget de vil. Det er i hans Bevægelses-Rytmer, i de rent musikalske Værdier, hans Kunst lever, og i dem genkender vi os selv. Gennem dem er hans Kunst blevet et uomstødeligt Udtryk for dansk Aand, og derfor kommer ingen Dansk uden om den.

Da Thorvaldsen i 1830'erne gik i Rom og tumlede med sine Museums-Planer, var København ikke den Museumsby, den er i Dag. Man havde det kgl. Billedgalleri paa Christiansborg, Museet for nordiske Oldsager, som dengang ogsaa var installeret paa Slottet, og Kunstmuseet i Dronningens Tværgade 7, hvilket simpelt hen var Resterne af det kgl. Kunstkammer, der ophævedes 1821. Endvidere var den i vor Tid opløste Moltke'ske Malerisamling af gammel Kunst, der paa det Tidspunkt havde til Huse i Thotts Palæ, Bredgade 15, aaben for Publikum hver Onsdag. For at supplere Billedet af den Tids Forhold maa man erindre, at det kgl. Billedgalleri nok havde en Afdeling danske Kunstnere, men denne slutter i Spenglers Katalog fra 1827 med Abildgaard og Juel, og først i Chr. Ludv. le Maire's Katalog 1836, der i Virkeligheden var skrevet af Høyen, findes tilføjet 119 Billeder af »nulevende Kunstnere« med Eckersberg i Spidsen.

Hvad kendte Thorvaldsen selv af dette? Da han var hjemme 1819, var meget blevet ændret siden hans Ungdoms Dage som Følge af Christiansborgs Brand 1794. Kunstkammeret (et storstilet Raritets-Kabinet, der blev Grundstammen til vore kultur- og naturhistoriske Museer) eksisterede endnu, men det kgl. Billedgalleri var lukket. Til Gengæld kunde man fem Gange om Ugen se Konsul Wests Samling af ældre Kunst, som Kongen havde købt 1809, i midlertidige

Lokaler i Frederiksholms Kanal, og den Moltke'ske Samling var blevet aabnet 1804. Det oldnordiske Museum boede endnu i 1819 paa Trinitatis Kirkeloft.

Disse hjemlige Forhold er Baggrunden for Thorvaldsens Museums-Planer. Af de Meddelelser, der er overleveret os, kan man se, at det ikke saa meget var Tanken paa hans egne Værker som Bekymringen for hans anselige Samlinger af Samtids-Kunst og Antikviteter, der førte ham ind paa disse Planer. Men han, der havde maattet kæmpe sig frem og maaske derfor følte mere end andre, hvad Kultur-Tilegnelse betød, holdt sig hele sit Liv Afstanden mellem det store Udlands Muligheder og de smaa Forhold i Danmark skarpt for Øje – det var Hovedmotivet i hans Livs Strategi, hans evindelige Overvejelser, hvorvidt han skulde blive i Rom eller vende hjem til Danmark. Han havde mere Grund end de fleste til at føle Forskellen mellem den umaadelige Rigdom af Kunst i Italien og den hjemlige Fattigdom. I hans Gavebrev og Testamente fra 1839 kommer da ogsaa Tanken om »at befordre de skønne Kunster i Danmark« til Orde, og man ser, at da Museets Virkeliggørelse er sikret, køber han rask ind af det, man dengang kunde kalde ung dansk Kunst (f. Ex. Hovedværker af Bendz og Lundbye), for at give Museet en mere omfattende Betydning.

Det viste sig straks, at Thorvaldsen med sine Museums-Planer kom Tiden i Møde paa en lykkelig Maade. De blev modtaget med aabne Arme af den vaagnende nationale Bevægelse, de blev ligefrem baaret frem af det danske Folk paa en hidtil uset Maade. Man oplevede det Særsyn, at Museet rejstes ved offentlig Indsamling, »ved forenede Bidrag« »fra Medborgere af alle Stænder« med Kongen i Spidsen, saaledes som Inskriptionen paa Museets Facade mod Slotskirken fastslaar. Derfor blev Thorvaldsens Museum Folkets i langt dybere Grad, end de kongelige Samlinger nogensinde havde kunnet blive det. Dette følte og forstod man. Vi har Johanne Luise Heibergs Ord for, at »Folk af den lavere Klasse« hurtigt fandt Vej til Museet og »med stor Interesse betragtede de udødelige Værker«.

Med Tiderne skifter de aktuelle Interesser, men siden dets Stiftelse har Museet fundet sin egentlige Tradition i denne folkelige Herkomst. Ved Thorvaldsens og Bindesbølls Indsats er Museet blevet et Pant paa, hvor højt Danmark kan naa i kunstnerisk Kultur – det kan vi ikke fremhæve og fastholde stærkt nok. Men Thorvaldsens Museum skal ikke reduceres til en blot og bar antikvarisk Interesse, til alene at være en sjælden Fortids-Skat. Det vilde være at miskende to saa livfulde og aktive Personligheder som Thorvaldsen og Bindesbøll, om man ikke holdt Traditionen levende og bevarede det livsfrode Forhold til Befolkningen.

SIGURD SCHULTZ